

Terorismus v platném a budoucím trestním právu České republiky

prof. JUDr. Vladimír KRATOCHVÍL, CSc., vedoucí katedry trestního práva, Právnická fakulta - Masarykova univerzita, Brno

I. Úvodem

Terorismus a mezinárodní právo, spojení od nepaměti „pojmotvorné“¹ a velice blízké trestnímu právu, svým konkrétním vývojem zejména v posledních desetiletích potvrzuje, že právě onen nejostřejší instrument právní ochrany se ukazuje poněkud, anebo přinejmenším tu a tam téměř „bezzubý“. Záleží samozřejmě na typu mezinárodního terorismu, zvláště z hlediska jeho ideologické, konkrétně náboženské orientace, jakož i z pohledu způsobu provádění jednotlivých teroristických akcí.

Tradiční trestněprávní instrumentárium – hmotného i procesního práva – tu mnohdy totiž selhává. Spíše to platí pro trestní právo procesní než hmotné. S výhradou nutného zjednodušení: je snazší konstruovat skutkové podstaty trestných činů, které postihují na nejrozumnější formy teroristických jednání, než potřebné, účinné a zákonné procesní, resp. i mimoprocenční nástroje a postupy, které by garantovaly jednak efektivní prevenci terorismu, jednak i efektivní trestněprávní represi, reakci na něj, za současného respektování minimálních standardů ochrany základních lidských práv a svobod. Recentní historie se bohužel pojí s teroristickými akty, před nimiž „blednou veškeré trestní zákoníky a řády světa“ (11. 9. 2001, USA i další útoky spáchané poté v Evropě jsou toho dokladem), což přirozeně vyvolává následně nejen legislativní aktivity.²

¹David, V. - Malacka, M.: Fenomén mezinárodního terorismu. Praha: Linde, 2005, na s. 25 hovoří o terorismu jako i o národním fenoménu: „Jedná se zejména o situace ... jako jsou teroristické akty spáchané občany jednoho státu přímo na území tohoto státu směřované vůči jinému občanu tohoto státu, za využití prostředků, případně organizace mající původ taktéž v tomto státě.“

²Srov. např. Schaefer, H.-Ch.: Strafverfolgung und innere Sicherheit nach den Terroranschlägen. NJW, 2001, č. 51, s. 3755 – 3756. Také např. Pikna, B.: Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu). Praha: Linde, 2002, na str. 178, v návaznosti na „11. září“ píše: „...státní dotčené moci (USA) nezbývá než se bránit adekvátními prostředky včetně vojenských (kurzíva V. K.).“

Nenaznačuji tím v žádném případě jakékoliv rezignační tendence či nálady.³ Naopak, právě tento vývoj, zdá se, může a měl by fungovat jako hnací motor dalšího vývoje „mezinárodního práva veřejného“ i „trestního práva“, to znamená nejen *mezinárodního práva trestního*, nýbrž i *trestního práva mezinárodního*. Z pohledu „evropského trestního práva“ by pak měl působit coby hybatel vývoje *evropského práva trestního* a *trestního práva evropského*.⁴

II. Terorismus, teror, teroristický útok, akt, čin, teroristická skupina

Základní pojmy, jejich mezinárodně právní, evropskoprávní a vnitrostátní trestněprávní aspekty

Pojmosloví a tomu odpovídající terminologie jsou pro danou oblast typicky velmi bohaté, různorodé, a hlavně ne vždy zcela jednoznačné jak co do jejich vymezení, tak i používání. Jelikož cílem tohoto pojednání není pouze tento aspekt,⁵ omezím se jen na kategorie základní, popř. nejfrekventovanější, seřazené podle jejich obsahu a rozsahu, jak mám za to, od nejširší po nejužší.

- Terorismus

U vědomí neexistence obecně akceptované (a akceptovatelné) mezinárodně právní legální definice terorismu coby *pojmu*, pro účely tohoto sdělení se opírám o vymezení, podle něhož se

³K hledání proporcionality mezi zájmem na účinné trestní prevenci a represí terorismu na straně jedné a nedotknutelností „tvrdého jádra“ základních lidských práv a svobod na straně druhé, srov. podrobněji např. Albrecht, P.-A.: „Krieg gegen den Terror“ - Konsequenzen für ein rechtsstaatliches Strafrecht. ZStW, 2006, č. 4 (sv. 117), s. 852 a násl.; Hetzger, W.: Verschleppung und Folter. Staatsraison oder Regierungskriminalität? Kriminalistik, 2006, č. 1, s. 11 a násl.; Herczeg, J.: Zákaz mučení a jeho relativizace v boji proti terorismu. Trestněprávní revue, 2006, č. 7, s. 203 a násl.; Repík, B.: Lidská práva a závažné formy kriminality. Trestněprávní revue, 2006, č. 10, s. 285; „3. ...podstata právního státu a základních principů trestního práva musejí být zachovány, ale mohou být připuštěny, v určitých nepřekročitelných mezích, některé výjimky z tradičních postupů v zájmu větší účinnosti trestního práva proti těmto formám zločinnosti, zejména v oblasti procesu, v důkazním právu, v prodloužení lhůt zadržení bez soudní kontroly apod.“ a též s. 293; Protivinský, M. - Kratochvíl, V.: Dopustil se zástupce policejního prezidenta trestného činu? Kriminalistika, 2006, č. 1, s. 28 a násl., zejm. s. 32.

⁴K pojmům „mezinárodní právo veřejné“, mezinárodní právo trestní a trestní právo mezinárodní srov. např. Šturma, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 26 a násl. K pojmům „evropské trestní právo“, evropské právo trestní a trestní právo evropské srov. Kratochvíl, V.: Smlouva o Ústavě pro Evropu a východiska „evropského trestního práva“. In: Hurdík, J. - Fiala, J. (eds.): Východiska a trendy vývoje českého práva po vstupu České republiky do Evropské unie. MU, Brno: 2005, s. 303 a násl.

⁵V tomto ohledu srov. např. Ikrényi, I.: Formulačný problém terorizmu. Trestněprávní revue, 2005, č. 7, s. 175 a násl.

terorismem v doktríně rozumí „...protiprávní jednání (násilí, vražda...), které podle vůle pachatele (pachatelů) směřuje k zastrašení, a tím k ovlivnění jednání subjektů povětšinou fyzicky odlišných od přímých obětí, a to určitým chtěným způsobem...“⁶ Podobné vymezení, s odvoláním na další zdroje, nabízejí i jiné prameny.⁷

Tradičně, co do *forem* terorismu, se uvádějí terorismus *státní* a *mezinárodní* (s mezinárodním prvkem), přičemž pro ten naposledy uvedený je signifikantní, že jeho subjektem je (fyzický) *jednotlivec* nebo jejich *skupina*.⁸ V tomto smyslu bude pojem terorismu používán i zde; stranou ponechávám terorismus státní. Naproti tomu výše zmíněný terorismus individuální či skupinový, avšak s přívlastkem *národní* (viz odkaz č. 1), rovněž zahrnují pod toto pracovní vymezení.

Z hlediska *mezinárodního práva trestního smluvního*⁹ patří terorismus mezi tzv. „ostatní mezinárodní smluvní zločiny“,¹⁰ podobně jako např. některé drogové delikty, delikty proti bezpečnosti civilní letecké a námořní dopravy či obchodování s lidmi. Teorie tu hovoří též o tzv. „konvencionálních trestných činech“,¹¹ které spojuje s nepřímým donucovacím režimem. Nepřímým proto, že jejich postih, vycházející z pravidel mezinárodního práva, musí zprostředkovat právo vnitrostátní, cestou své harmonizace s právem mezinárodním. Podmínkou trestní odpovědnosti za ně je tedy realizace smluvního závazku státu k jejich postihu podle vnitrostátního práva, což se děje cestou *recepce* pravidel mezinárodního práva. Zmíněné trestné činy je potřeba zároveň důsledně odlišovat od „zločinů podle mezinárodního práva“, za něž

⁶David, V. - Malacka, M.: Fenomén mezinárodního terorismu. Praha: Linde, 2005, s. 15.

⁷Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 11, 13.

⁸David, V. - Malenovský, J.: Mezinárodně právní aspekty potlačování mezinárodního terorismu. Brno: UJEP v Brně, 1983, s. 34 a násl.; David, V. - Malacka, M.: Fenomén mezinárodního terorismu. Praha: Linde, 2005, s. 16, 17; Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 12, 14; Pikna, B.: Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu). Praha: Linde, 2002, s. 182.

⁹Šturma, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 18, 36, 39.

¹⁰Werle, G.: Principles of International Criminal Law. The Hague: T. M. C. Asser Press, 2005, s. 36, 37.

¹¹Šturma, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 16. Konkrétně srov. např. Cejp, M. - Karabec, Z. - Scheinost, M.: Obchodování s lidmi – naléhavý celosvětový problém. Kriminalistika, 2006, č. 3, s. 157 a násl.

pachatel odpovídá přímo na základě norem mezinárodního práva.¹²

Z pohledu *trestního práva mezinárodního*¹³ se terorismus (i pod různým jiným označením) objevuje jako důsledek té či oné formy recepce smluvního závazku státu v jeho trestním zákoně (zákoníku); viz např. slovenskou úpravu v § 314 zák. č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon (dále i TZ), obsahující skutkovou podstatu trestného činu „teroru“ („teroristického braní rukojmí“). Podobně tomu bylo do jisté doby i v České republice.¹⁴

Evropské právo trestní, tedy supranacionální, komunitární, prvopilířové povahy, jako takové „de lege lata“ na úrovni Evropské unie (dále i „EU“) neexistuje, a proto neexistuje ani případná legální skutková podstata „evropského trestného činu“ namířená proti terorismu. Nicméně jisté pokusy v daném směru zaznamenány byly, ovšem ze známých důvodů se nakonec prosadila cesta *unijní* formy práva (viz níže).¹⁵

Nic v tomto směru nenabízejí ani „de lege ferenda“ projekty, jako „*Evropský modelový kodex*“ nebo „*Corpus Juris – 2000*“, kdy zejména druhý z nich je z hlediska *rationae materiae* v oblasti hmotného práva zaměřen zcela jiným směrem. Pokud se v jeho zvláštní části objevuje trestný čin „zločinného spolčení“ (čl. 4),¹⁶ jehož prostřednictvím bychom mohli najít cestu i k terorismu (viz dále), není tomu tak, neboť zde je uvedený trestný čin striktně vázán na poškození finančních zájmů ES/EU. Ani „*Smlouva o Ústavě pro Evropu*“, pro niž je typická tendence ke komunitarizaci práva zrušením dosavadní trojpilířové struktury EU, nepřekračuje horizont práva unijního. Ta totiž ve svém čl. III-271 odst. 1 svěřuje evropskému rámcovému zákonu (dnes rámcovému rozhodnutí)

¹²Na druhé straně nebude vyloučeno považovat některé případy mezinárodního terorismu za „zločin podle mezinárodního práva“, zejména podíváme-li se na tento problém optikou Statutu Mezinárodního trestního soudu; srov. Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 71.

¹³Šturma, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 26, 29, 37. Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 50 a násl.

¹⁴Srovnej zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále i „tr. zák.“), ve znění do přijetí jeho novely č. 537/2004 Sb., která ust. § 93a s účinností od 22. 10. 2004 zrušila.

¹⁵Podrobně viz Pikna, B.: Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu). Praha: Linde, 2002, s. 227-229.

¹⁶Delmas-Marty, M. - Vervaele, J. A. E. (eds.): *Corpus Juris – 2000*. Trestněprávní ustanovení za účelem ochrany financí Evropské unie. Překlad do češtiny J. Fenyk a S. Kloučková. Brno: Vydavatelství Sypták, 2001, s. 16.

možnost stanovit minimální pravidla týkající se vymezení trestných činů a sankcí v oblastech mimořádně závažné trestné činnosti, která nabývá mezinárodního rozměru z důvodu povahy nebo dopadu těchto trestných činů nebo kvůli zvláštní potřebě potírat ji na společném základě. Na prvním místě se pak jako příklad takovéto trestné činnosti uvádí terorismus, jakož i další výše vyjmenované druhy konvencionálních trestných činů.

Jinak je tomu však z aspektu evropského práva *unijního*, tj. druhého a třetího pilíře EU, kde nelze přehlédnout v nabídce jeho *sekundárních* pramenů zejména *rámcové rozhodnutí Rady EU z 13. června 2002 o boji proti terorismu (2002/475/SVV; 2002/475/JHA)*, jakož ani akty další (společné postoje Rady EU aj.). Samozřejmě také *primární* evropské unijní právo v tomto ohledu mluví zřetelným jazykem, počínaje už Maastrichtskou smlouvou.¹⁷

Trestní právo evropské, tzn. v důsledku procesu implementace unijního práva evropeizované *vnitrostátní* trestní právo členského státu, míří např. v České republice na problém terorismu ustanovením § 95 tr. zák. V něm obsaženými novými skutkovými podstatami trestných činů „teroristického útoku“ český zákonodárce právě implementoval citované *rámcové rozhodnutí*, a to s účinností od 22. 10. 2004.¹⁸

- Teror

Zatímco pojem „terorismus“ (tj. individuální či skupinový, mezinárodní, národní a evropskoprávní) chápu jako z uvedených pojmů ten nejširší, kategorie „teror“ se tradičně zužuje na *ozbrojené* konflikty mezinárodního nebo vnitrostátního charakteru, přičemž je jako taková spojována s *mezinárodním humanitárním právem* (válečným právem, právem ozbrojených konfliktů).¹⁹ Z hlediska zaměření tohoto textu proto pojem „teroru“ v uvedeném

¹⁷V podrobnostech srov. Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 46 a násl. Pikna, B.: *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu)*. Praha: Linde, 2002, str. 204 a násl. K opatřením v rámci Rady Evropy tamtéž, s. 230 a násl.; Ivor, J. a kol.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná část*. Bratislava: IURA EDITION, 2006, s. 501 a násl.

¹⁸Srov. zák. č. 537/2004 Sb., bod č. 12; viz též Šámal, P.: *Nad tzv. euronovelou TrZ provedenou zákonem č. 537/2004 Sb. Právní zpravodaj*, 2004, č. 11, s. 11 a násl.

¹⁹Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 73 a násl.

smyslu není upotřebitelný. Zde je předmětem zájmu pouze „mírový“ terorismus, tak jak byl vymezen shora.

Zcela jiný obsah má ovšem pojem „teroru“ ve smyslu *vnitrostátní* právní definice trestného činu, jeho skutkové podstaty. Demonstrováno na ustanoveních § 313 slovenského TZ a § 93 tr. zák. českého, která jsou v podstatě shodná, je v tomto významu teror naopak případem „mírového národního/mezinárodního terorismu“, který však nemá nic společného s válečným (ozbrojeným) terorem mezinárodního či vnitrostátního charakteru.

- *Teroristický útok, akt, čin*

Ve zkratce „teroristický čin“ chápu jako element ať už zmíněného („mírového“) terorismu, anebo pojmově implicitně válečného teroru. V kontextu mého diskusního příspěvku je tedy teroristickým činem složka pouze samotného „mírového“ terorismu, *národního* či *mezinárodního*, coby kategorie širší.²⁰ Tato složka ovšem z pohledu *vnitrostátního* trestního práva může nabývat různých konotací podle toho, zda bude řeč o jediném trestném činu např. teroristického útoku, anebo o dílčích (teroristických) útocích v rámci jednoho trestného činu teroristického útoku spáchaného formou pokračování.²¹ Vzdor výrazové bohatosti češtiny i slovenštiny se tu dostáváme do terminologických potíží, které nezbývá než řešit tradičně, tj. pomocí pojmů teroristický útok *lato sensu* (složka terorismu) a *stricto sensu* (dílčí útok v rámci pokračování).

- *Teroristická skupina*

Konečně pojem nejužší, neboť charakterizovaný řadou limitujících znaků, představuje „teroristická skupina“.

Mezinárodněprávní její pojetí se dnes v literatuře i praxi tradičně spojuje s mezinárodně organizovanou teroristickou

²⁰ „Teroristický čin“ jako element širšího celku, byť v jiných souvislostech, chápe např. i citovaný pramen Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 72, 80. Viz též Pikna, B.: *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu)*. Praha: Linde, 2002, s. 225 a násl.

²¹ Srov. ust. § 89 odst. 3 tr. zák.

skupinou Al-Kaidá, označovanou též jako „mezinárodní teroristická síť.“²²

Pohled evropského práva nabízí některé jeho sekundární prameny. V té souvislosti se obvykle připomíná *společný postoj Rady EU z 27. 12. 2001 o uplatnění zvláštních opatření v boji proti terorismu č. 2001/931/SZBP*, ve znění společných postojů č. 2002/340/SZBP a č. 2002/0462/SZBP. V návaznosti na ně, do jisté míry, pak následovalo již citované rámcové rozhodnutí Rady EU z 13. 6. 2002 č. 2002/475/SVV/JHA. Ve smyslu citovaných aktů jsou pro „teroristickou skupinu“ signifikantní tyto pojmové znaky: musí jít o „strukturovanou skupinu“, kterou se rozumí skupina, „...která není vytvořena náhodně pro bezprostřední spáchání nějakého teroristického činu a která nemusí mít formálně vymezené úlohy pro své členy, stálé členstvo ani vytvořenou strukturu“, tvořená více než dvěma osobami, vytvořená na určitou dobu a jednající ve shodě při páčání (za účelem spáchání) teroristických činů.²³

Vnitrostátní (trestní) právo rovněž pracuje s pojmem „teroristická skupina“. Činí tak např. slovenský trestní zákon v § 314 odst. 3 písm. b) prostřednictvím pojmu „nebezpečné seskupení“. Ve smyslu § 129 odst. 4 TZ je jednou z jeho forem právě teroristická skupina.²⁴ Její definice v sobě nezapře výše citované akty evropského unijního práva.²⁵ Český zákonodárce v souvislosti se skutkovými podstatami trestných činů teroru (§ 93 tr. zák.) a teroristického útoku (§ 95 tr. zák.) zatím takto nepostupoval.

III. Platná trestněprávní úprava v ČR

- Trestné činy teroru a teroristického útoku (národní a mezinárodní terorismus: § 93, § 95 tr. zák. a srovnání s §§

²²Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 59, 60.

²³Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 141. Viz též Pikna, B.: Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu), Praha: Linde, 2002, s. 226.

²⁴Ivor, J. a kol. Trestné právo hmotné. Osobitná část. Bratislava: IURA EDITION, 2006, s. 307.

²⁵Ivor, J. a kol. Trestné právo hmotné. Všeobecná část. Bratislava: IURA EDITION, 2006, s. 218.

313, 314, 419 slovenského TZ)

„Tvrdé jádro“ české platné trestněprávní úpravy postihu terorismu nabízí hlava I. zvláštní části trestního zákona obsahující trestné činy proti republice, cizímu státu nebo mezinárodní organizaci, a sice v ustanoveních § 93 o trestném činu *teroru*, jakož i § 95 o trestném činu *teroristického útoku*. Kromě těchto dvou jmenovaných případů uvádí trestní zákon řadu dalších ustanovení takzvaně s teroristickým „podtextem“, které nacházíme porůznu v ostatních hlavách jeho zvláštní části (viz dále).

Skutková podstata teroru má znaky jak národního, tak i mezinárodního terorismu, nakolik předmětem útoku ze strany pachatele může být představitel nejen ČR, nýbrž i představitel *cizího státu*.²⁶ Nicméně jistou převahu má aspekt národní, neboť prostřednictvím vraždy či pokusu o ni, namířených proti cizinci, musí pachatel sledovat úmysl poškodit opět jen ústavní zřízení republiky, tedy ČR (srov. čl. 112 Ústavy ČR pojednávající o ústavním jejím pořádku).²⁷ Trestněprávně dogmaticky patří uvedená skutková podstata mezi trestné činy předčasně dokonané ve stadiu pokusu, takže aplikace obecného ustanovení o pokusu trestného činu podle § 8 tr. zák. je zde vyloučena. Naproti tomu příprava teroru ve smyslu § 7 tr. zák. možná bude, neboť teror spadá do kategorie „zvlášť závažného trestného činu“ (§ 7 odst. 1, § 41 odst. 2 tr. zák.).

S účinností od 22. 10. 2004 postihuje český trestní zákon trestný čin teroristického útoku. Stalo se tak jeho novelou č. 537/2004 Sb., bod č. 12. Nová skutková podstata vykazuje zřetelné znaky terorismu jak národního, tak i mezinárodního, přičemž oba tyto aspekty jsou na rozdíl od uvedeného teroru vyvážené, a tudíž rovnocenné (podle § 95 odst. 4 tr. zák. se ochrana podle odstavců 1 až 3 poskytuje též cizímu státu).²⁸ Rysy „národní“ reprezentuje

²⁶Šámal, P. - Púry, F. - Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 728. Novotný, O. - Dolenský, A. - Navrátilová, J. - Púry, F. - Rizman, S. - Vanduchová, M. - Vokoun, R.: Trestní právo hmotné – II. Zvláštní část. 4. přepracované vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 224.

²⁷Klíma, K. a kol.: Komentář k Ústavě a Listině. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 21.

²⁸Stejně viz Šámal, P.: Nad tzv. euronovelou TrZ provedenou zákonem č. 537/2004 Sb. Právní zpravodaj, 2004, č. 11, str. 12. Fenyk, J.: Trestněprávní legislativa postihu terorismu a jeho financování v České republice. Státní zastupitelství, 2005, č. 12, s. 4.

ochrana již zmíněného ústavního zřízení ČR, jakož i její obranyschopnosti, dále pak ochrana základních politických, hospodářských nebo sociálních struktur *republiky*, jakož i její vlády či jiného státního orgánu. Aspekt „mezinárodní“ je dokumentován ochranou základních politických, hospodářských nebo sociálních struktur *mezinárodní organizace* nebo *cizího státu*, jakož i ochranou ústavního zřízení nebo obranyschopnosti tohoto státu či jeho vlády nebo jiného jeho orgánu.

Jak již uvedeno, tato úprava je projevem jednak působení mezinárodního práva trestního smluvního, jednak důsledkem procesu evropeizace českého trestního práva.

V prvním případě jde o *receptci* pravidel, kterou se „...reflektují podmínky pro přístup naší republiky k Úmluvě o potlačování protiprávních činů proti bezpečnosti námořní plavby a k Protokolu o potlačování protiprávních činů proti bezpečnosti pevných plošin umístěných na kontinentálním šelfu a k čl. 2 Mezinárodní úmluvy proti braní rukojmí.“²⁹ V nové skutkové podstatě se „Promítá... závazek plynoucí z potřeby harmonizace vnitrostátního práva s mezinárodními dokumenty o boji proti terorismu, zejména Evropskou úmluvou o potlačování terorismu z r. 1997...“³⁰ V případě druhém se jedná o *implementaci* již zmíněného rámcového rozhodnutí Rady EU č. 2002/475/SVV/JHA do vnitrostátního trestního práva (dále i „rámcové rozhodnutí“).

Srovnáme-li platnou slovenskou trestněprávní úpravu s naznačenou českou, zjistíme zajímavé skutečnosti.

Předně, jak již řečeno, v podstatě shodná je úprava na úrovni ustanovení § 93 tr. zák. a § 313 TZ o trestném činu teroru. Naproti tomu ustanovení § 314 TZ o „teroristickém braní rukojmí“ svůj ekvivalent v podobě samostatného ustanovení v českém trestním zákoně nemá. Odpovídající úprava v § 93a tr. zák. byla totiž s účinností od 22. 10. 2004 vypuštěna jeho novelou č. 537/2004 Sb. Nedotčeno zůstalo jen „obecné braní rukojmí“, pokryté ustanovením § 234a tr. zák. To ovšem neznamená, že by „teroristické braní

²⁹Šámal, P. - Púry, F. - Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 730.

³⁰Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Praha: Linde, 2005, s. 448.

rukojmí" zůstalo mimo dosah trestního zákona. Pamatuje na ně § 95 odst. 1 písm. b) tr. zák., v němž se hovoří o zmocnění se rukojmí za podmínek, resp. v souvislosti se spácháním teroristického útoku.

Naopak, slovenská úprava jako by zůstala na první pohled jen na úrovni teroru (§ 313 TZ) a teroristického braní rukojmí (§ 314 TZ). To je samozřejmě vyloučeno, neboť i SR plní své implementační závazky, což v této souvislosti učinila ustanovením § 419 TZ o trestném činu terorismu, v návaznosti na rámcové rozhodnutí Rady EU č. 2002/475/SVV/JHA.³¹

Systematicky byl zařazen tento zločin do hlavy XII., mezi trestné činy proti míru, proti lidskosti a trestné činy válečné. K tomu lze mít určité výhrady. Jak již bylo zdůrazněno, terorismus, resp. jeho „deriváty“, spadají z hlediska mezinárodního práva trestního smluvního mezi tzv. konvencionální trestné činy, které je potřeba důsledně odlišovat, co do jejich základního (primárního) pojetí a vymezení, od zločinů podle mezinárodního práva. Mezi tyto naposledy uvedené jsou tradičně zahrnovány právě zločiny proti lidskosti a zločiny válečné, o nichž pojednává i hlava XII. TZ. Proto měl být zločin terorismu umístěn jinde, aby současný stav nesváděl ke ztotožňování obojího, a to i s výhradou, uvedenou v poznámce č. 12. Kromě toho se o trestní postih teroristického braní rukojmí podle slovenské úpravy „dělí“ dvě ustanovení, a sice § 314 a § 419 TZ. Děje se tak tím způsobem, že v případě teroristického braní rukojmí charakteru terorismu půjde o zločin terorismu podle § 419 TZ,³² kdežto při „pouhém“, byť teroristickém braní rukojmí, se pachatel dopustí trestného činu jen podle § 314 TZ. Ve srovnání s českou právní úpravou je slovenská v tomto ohledu poněkud komplikovanější, což z hlediska praktické aplikace není optimální.

Jinak, už jenom opticky, je ustanovení § 419 TZ ve srovnání s § 95 tr. zák. daleko stručnější, pokud jde o jeho odstavec 1. Jako takové např. výslovně neuvádí typ teroristického jednání popsaného v § 95 odst. 1 písm. c) tr. zák., korespondujícího čl. 1 odst. 1

³¹Ivor, J. a kol.: Trestné právo hmotné. Osobitná časť. Bratislava: IURA EDITION, 2006, s. 548.

³²Tamtéž, s. 549.

písm. d) rámcového rozhodnutí, ani jednání uvedeného v § 95 odst. 1 písm. d) tr. zák., jež koresponduje čl. 1 odst. 1 písm. h) rámcového rozhodnutí, jakož ani jednání obsaženého v § 95 odst. 1 písm. e) tr. zák., které koresponduje čl. 1 odst. 1 písm. e) rámcového rozhodnutí. Je tedy otázka, do jaké míry byl touto implementací naplněn cíl rámcového rozhodnutí konkrétně ve Slovenské republice?³³

Společným znakem obou právních úprav je naproti tomu fakt, že zatím nedostály požadavku čl. 7 rámcového rozhodnutí, podle něhož by měly členské státy činit odpovědnými za činy uvedené v jeho čl. 1 až 4 i právnické osoby, pokud byly spáchány v jejich prospěch osobami působícími buď jednotlivě, nebo v rámci kolektivního orgánu právnické osoby za dalších tam uvedených podmínek. Jak známo, ani ve SR, ani v ČR návrhy příslušných trestněprávních úprav doposud přijaty nebyly, vzdor konkrétně podaným legislativním návrhům.

- Povaha a možné vybrané interpretační a aplikační problémy nové úpravy (§ 95 tr. zák.)

Z hlediska konstrukce ustanovení o trestném činu teroristického útoku, celkem důsledně vycházejícího z citovaného rámcového rozhodnutí, máme co do činění se skutkovou podstatou *složitou* ve formě *alternativní*,³⁴ přičemž výčet způsobů jednání uvedený v písmenech a) až g) odstavce 1 § 95 tr. zák. je *taxativní*.

³³Viz čl. 1 odst. 1 rámcového rozhodnutí: Each Member State shall take the necessary measures to ensure that the intentional acts referred to below in points (a) to (i), as defined as offences under national law, which, given their nature or context, may seriously damage a country or an international organisation where committed with the aim of ... Dohánět event. nedostatečnou implementaci rámcového rozhodnutí pomocí eurokonformního výkladu vnitrostátního práva nemusí být cesta zrovna snadná. K tomu srov. rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/220 o postavení obětí v trestním řízení, podle něhož „Doktrína nepřímého účinku evropského práva se plně vztahuje na rámcová rozhodnutí přijatá v rámci hlavy VI. SEU... eurokonformní výklad nevede k zavedení nových úprav, nýbrž předpokládá, že již existují úpravy, u nichž je v rámci toho, co vnitrostátní právo dovoluje, možný výklad vyhovující cíli rámcového rozhodnutí. I když povinnost eurokonformního výkladu nemůže sloužit jako základ pro výklad vnitrostátního práva contra legem, je možné na základě evropského práva vyžadovat účinnou právní ochranu, nejsou-li vnitrostátní předpisy orgány činnými v trestním řízení vykládány eurokonformním způsobem.“ (K tomu viz např. Pomahač, R.: Evropský soudní dvůr: K možnosti mírnějšího potrestání pachatelů jednajících proti pravidlům evropských směrnic. Trestněprávní revue, 2005, č. 7, s. 186 a násl. Pomahač, R. Evropský soudní dvůr: Nepřímý účinek rámcového rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení. Trestněprávní revue, 2005, č. 9, s. 249 a násl.).

³⁴Kratochvíl, V. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. 3. přepracované a doplněné vyd. Brno: MU v Brně, 2002, s. 187.

Pod uvedeným číselným označením se skrývají celkem tři skutkové podstaty uvedeného trestného činu. Dvě *základní* (odstavce 1 a 2) a jedna *kvalifikovaná* (odstavec 3), a sice ve vztahu k oběma základním. Tím se vytváří poměrně bohaté instrumentárium umožňující adekvátní trestněprávní reakci na konkrétní případy spáchaných teroristických útoků. Zároveň však může být uvedený stav „živnou půdou“ pro nemalé problémy výkladové a aplikační.

Zákonné formulace znaků objektivní stránky uvedené v písmenech a) až g) odstavce 1 § 95 tr. zák. jsou totiž poměrně *kazuistické*. To má své výhody i případné nevýhody. Z té lepší stránky garantuje vysoce určitá právní reglementace větší právní jistotu jejích adresátů, to i z hlediska předvídatelnosti obsahu a rozsahu kriminalizovaného jednání. Ze stránky druhé, méně příznivé, obsahuje v sobě každá kazuistická právní úprava podmínek trestní odpovědnosti – paradoxně – rizika mezer v právu, resp. v právní úpravě. Jde o to, jak „husté“ pletivo těchto (kazuistických) podmínek zákonodárce nastavil. Ovšem i přílišná kazuističnost, opět paradoxně, vytváří pro potenciální pachatele dokonce lepší „výchozí podmínky“ v tom směru, že se v jejím prostředí docela snadno hledají případné zákonné mezery. Právní jistota delikventova tu má tak dvě stránky: „lícovou“, tzn. kdy z kazuistického výčtu sezná, co je trestné, a „rubovou“, tj. kdy z toho, co není kazuistikou pokryto dovodí, co trestné není a jak lze tedy takový zákon obejít. Myslím, že díkce citovaného § 95 tr. zák. se přinejmenším usilovala optimálně vybalancovat výhody i nevýhody kazuistického stanovení podmínek trestní odpovědnosti, vycházejíc přitom zejména z čl. I předmětného rámcového rozhodnutí. Nad jejich rámec uvádí i další formy jednání, s nimiž počítá písm. g) odst. 1, jakož i odst. 3 § 95 tr. zák. Zda a do jaké míry se jí to skutečně podařilo, může prověřit až sama praxe, která, díky bohu, se ani před euronovelou, ani po jejím přijetí, nepotýkala s příliš vysokou mírou frekvence tohoto ustanovení trestního zákona.³⁵

Zvláštnosti právně dogmatické povahy lze – vzhledem k rozsahu

³⁵Fenyk, J.: Trestněprávní legislativa postihu terorismu a jeho financování v České republice. Státní zastupitelství, 2005, č. 12, s. 4.

tohoto textu - rozebrat jen výběrově.

Mezi objekty ochrany podle § 95 tr. zák. spadají i *mezinárodní organizace*. Tedy nejen organizace tzv. „kooperačního“ typu (např. Rada Evropy), nýbrž i organizace typu „integračního“, resp. i s těmito integračními rysy, spojenými s atributy supranacionalizace (komunitarizace), tedy Evropská unie.

Z hlediska objektivní stránky je zajímavý případ popsán v písm. a) odstavce 1 § 95 tr. zák.: „Kdo... provede útok ohrožující život nebo zdraví člověka s cílem způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví.“ Je otázka, zda tu máme co do činění s předčasně dokonaným deliktem ve stadiu pokusu, anebo i ve stadiu přípravy. Podle jednoho z autorů komentáře³⁶ (S. Rizman) uvedená formulace znamená pokus, neboť „Těžko si totiž představit přípravné jednání, které by naplňovalo znak provede útok“. Naproti tomu jiný ze spoluautorů³⁷ (P. Šámal) uvádí, že: „...skutková podstata... postihuje i pokus a zčásti zřejmě i přípravu (kurzíva V. K.), ...pokud... provedením útoku došlo k ohrožení zdraví, ale útokem nedošlo k bezprostřednímu směřování k dokonání (kurzíva V. K.)... úmyslných trestných činů... (§ 222, § 219 aj.), za předpokladu existence specifického úmyslu spojeného s teroristickým útokem.

Osobně mám za to, že blíž pravdě bude názor prvně uvedený, neboť patrně vychází z objektivní teorie pokusu, opírající se o tzv. „počátek (začátek) provádění“, jakožto indicii bezprostředního směřování k dokonání.³⁸ Z takového objektivního přístupu jako základního vychází i ust. § 8 odst. 1 tr. zák., přirozeně doprovázeného úmyslem trestný čin spáchat (subjektivní teorie pokusu). Provedení útoku v intencích skutkových podstat trestných činů, které by ve smyslu § 95 odst. 1 písm. a) tr. zák. mohly připadat v úvahu, aniž by tím samým nedošlo k bezprostřednímu směřování útoku k dokonání takového deliktu, spíše zní jako protimluv, který jako takový úvahu o přípravě v této souvislosti spíše vylučuje. V každém případě však event. spáchané

³⁶Šámal, P. - Pury, F. - Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 731.

³⁷Šámal, P.: Nad tzv. euronovelou TrZ provedenou zákonem č. 537/2004 Sb. Právní zpravodaj, 2004, č. 11, s. 12.

³⁸Novotný, O. - Dolenský, A. - Jelínek, J. - Vanduchová, M.: Trestní právo hmotné – I. Obecná část. Praha: ASPI Publishing, 2003, s. 213.

přípravné jednání k trestnému činu podle § 95 tr. zák. spolehlivě pokrývá obecné ustanovení o přípravě podle § 7 odst. 1, 2 tr. zák., jestliže by přímé užití samotného § 95 tr. zák. bylo vyloučeno jakožto aplikace ustanovení o předčasně dokonaném deliktu ve stadiu přípravy.

Neméně zajímavá a možná i do jisté míry kontroverzní je objektivní stránka v podobě, jak ji uvádí odstavec 2 § 95 tr. zák.

Podle písmene a) stejně (tj. jako v odstavci 1) bude potrestán, kdo jednáním uvedeným v odstavci 1 „vyhrožuje“. Zařazení této skutkové podstaty, v intencích čl. 1 odst. 1 písm. i) citovaného rámcového rozhodnutí, vysvětluje důvodová zpráva nutností samostatně vyjádřit zavrženíhodnost a nebezpečnost v ní popsaného jednání.³⁹ Je evidentní, že v souladu se zásadou *cogitationis poenam nemo patitur* musí jít o vyhrožování zhruba stejných parametrů, jako se vyžaduje v ust. § 197a tr. zák. (vyhrožování usmrcením ... takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu).

Obsah písmene b) citovaného ustanovení tr. zák. pamatuje na postih podpory (finanční, materiální nebo jiné) jednání popsaného v odstavci 1, v návaznosti na čl. 4 rámcového rozhodnutí. Jedná se tu o trestně účastnické jednání ve formě pomoci spáchané jako trestný čin hlavní. Obecné ustanovení § 10 odst. 1 písm. c) /pomoc/ tr. zák. se v těchto případech proto neuplatní, neboť přednost má uvedená úprava speciální ve zvláštní části. Obecné účastenství v užším smyslu ve formě „pomoci“ by mohlo přicházet v úvahu ve vztahu k ostatním způsobům páčání teroristického útoku, tedy uvedeným v § 95 odst. 1 tr. zák., jen podpůrně, pokud by nebylo pokryto oním ustanovením speciálním. Totéž by bylo myslitelné i ve vztahu k samotnému odstavci 2 písm. b) § 95 tr. zák., tzn. jako pomoc k podpoře teroristického jednání ve smyslu odst. 1 § 95 tr. zák. Tu by ale také mohly vzniknout pochybnosti, zda nejde přímo o spolupachatelství trestného činu teroristického útoku podle § 9 odst. 2 k § 95 odst. 2 písm. b) tr. zák.

Zmíněná právně kvalifikační omezení však neplatí pro

³⁹Šámal, P. - Púry, F. - Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 734.

organizátorství a návod podle § 10 odst. 1 písm. a), b) tr. zák., a to jak ve vztahu k jednáním popsaným v § 95 odst. 1, tak i v odst. 2 písm. b) tr. zák.

Subjektem teroristického útoku je pachatel obecný, tedy kdokoliv, kdo v době spáchání tohoto činu dovršil požadovaný věk a byl příčetný.⁴⁰ Nicméně, z hlediska požadavků jednoho z ustanovení odstavce 3 § 95 tr. zák., tj. písmene a), bude okruh pachatelů zúžen jen na subjekt speciální. Je tomu tak v případě kvalifikovaného spáchání teroristického útoku členem „organizované skupiny.“⁴¹ V té souvislosti je potřeba upozornit na jeden moment. Výše vzpomínaná slovenská úprava trestného činu terorismu podle § 419 TZ v odstavci 2 v písm. d) uvádí jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby členství pachatele v „nebezpečném seskupení“, jehož jednou z forem je „teroristická skupina“, o níž se zmiňuje citované rámcové rozhodnutí. Naproti tomu probíraná úprava česká počítá jen se zmíněnou organizovanou skupinou, resp. v obecné části s „pachatelstvím teroristického útoku ve prospěch zločinného spolčení“ podle § 43 (§ 89 odst. 17) tr. zák. Tuto možnost je potřeba odlišovat od samostatného trestného činu „účasti na zločinném spolčení“ podle § 163a odst. 2 tr. zák., jehož se pachatel dopustí tak, že např. založí zločinné spolčení určené nebo zaměřené k páchání teroristického útoku podle § 95 tr. zák.

Na rozdíl od slovenského trestního zákona, česká úprava pokrývá jen ono zločinné spolčení. Tím je podle § 129 odst. 3 TZ „zločinecká skupina“, která spolu s „teroristickou skupinou“ ve smyslu § 129 odst. 4 TZ naplňuje rozsah pojmu zmíněného „nebezpečného seskupení“. V tomto rozsahu je tedy česká úprava nedostačující, neboť kategorii teroristické skupiny nezná.

Po subjektivní stránce je trestný čin teroristického útoku spojen se specifickým úmyslem pachatele (dolus coloratus), tj. sledujícím alternativně poškození, zničení, zastrášení nebo

⁴⁰ Jako méně praktickou variantu zde ani neuvádím coby obecný subjekt mladistvého, tedy osobu starší 15 let, příčetnou a rozumově a mravně vyspělou (§ 11, § 12 tr. zák., § 5 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů).

⁴¹ Šámal, P. - Púry, F. - Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6. doplněné a přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 287.

protiprávní přinucení chráněných objektů či předmětů útoků, vyjmenovaných v § 95 odst. 1 tr. zák. Představa zamýšleného výsledku, charakterizující uvedený druh úmyslu, působí zároveň jako motiv, pohnutka jednání pachatele teroristického útoku.⁴² Pro naplnění zmíněné skutkové podstaty z hlediska subjektivní stránky však postačí dolus eventualis. To na rozdíl od jiných ustanovení trestního zákona, která pracují s pojmem kdo „...s cílem“; např. v § 105 odst. 1 tr. zák.⁴³ Tyto závěry platí i pro skutkovou podstatu uvedenou v odstavci 2 § 95 tr. zák. Naopak pro přičítání okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 95 odst. 3 písm. b) až i) tr. zák. platí pravidlo uvedené v jeho § 6. Postačí tedy nedbalostní forma zavinění.⁴⁴

Co do forem trestného činu, bylo by možné si představit teroristický útok páchaný v podobě *pokračování* (§ 89 odst. 3 tr. zák.). Z pohledu jeho základních teoretických aspektů bude třeba v první řadě odlišit, jak již naznačeno výše, „teroristický útok“ jako takový, tedy ve smyslu jednoho skutku *de iure* (lato sensu), od „teroristického útoku“ coby dílčího útoku neboli složky jednoho skutku *de iure* (stricto sensu), které teprve ve svém souhrnu tvoří jeden pokračující trestný čin. Jednotný záměr pachatele pak propojí tyto dílčí útoky, samy o sobě úmyslně páchané, opět v jeden trestný čin pokračující. Naplněna stejná skutková podstata trestného činu teroristického útoku, jak požaduje rovněž legální definice pokračování, bude ve všech svých alternativách, byť by je pachatel postupně „střídal“. Totéž platí i o požadavku na stejný nebo podobný způsob provedení činu. Tady lze za splnění subjektivního předpokladu pokračování měnit alternativní způsoby páchání teroristického útoku jak ve smyslu odst. 1 § 95 tr. zák. a tam uvedených možností, tak i ve smyslu odst. 3 téhož ustanovení. Otázkou zůstává, zda by bylo možné v uvedeném smyslu střídat i alternativy jednání, např. podle odstavce 1 a podle odstavce 2 §

⁴²Kratochvíl, V. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. 3. přepracované a doplněné vyd. Brno: MU v Brně, 2002, s. 264. Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 1. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 451.

⁴³Šámal, P. - Púry, F. - Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 741.

⁴⁴Šámal, P. - Púry, F. - Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 734.

95 tr. zák. Mám za to, že by to nebylo vyloučeno ve vztahu k písmeni a), tedy v případech, kdy pachatel za podmínek pokračování v teroristickém útoku nejprve provede útok ohrožující život člověka s cílem způsobit smrt a poté pak takovým útokem vyhrožuje. Naproti tomu v relaci k písmeni b) odstavce 2 § 95 tr. zák. to možné nebude. Důvodem je různá povaha jednání popsanych v odstavci 1 a 2 citovaného ustanovení, a tudíž různý způsob provedení činu. V prvním případě (odst. 1) se jedná o trestná jednání tak říkajíc „hlavní“, kdežto v případě druhém (odst. 2) o trestná jednání „účastnická“, tedy na oněch prvních hlavních, tzn. nutně od nich odlišných.

Rysy *hromadnosti*,⁴⁵ i když to na první pohled zní překvapivě, nemají žádné varianty skutkové podstaty teroristického útoku. Platí to i o ustanovení § 95 odst. 1 písm. f) tr. zák., nakolik požaduje např. nedovolenou výrobu hromadně účinné zbraně, jakož i o písmenu g), které kriminalizuje vydání v nebezpečí např. smrti „lidí“, tedy většího jejich počtu, což podle konstantní judikatury (R 39/1982) znamená nejméně sedm. Pojmovým znakem hromadnosti je totiž jen větší počet útoků, nikoliv hromadná povaha předmětu útoku nebo jejich větší počet.⁴⁶ Nedovolená výroba např. střelné zbraně nikoliv hromadně účinné, byť v teroristickém úmyslu, by mohla být proto postižena jen jako trestný čin nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 tr. zák. Zjištěný specifický úmysl by mohl být pachateli přičítán jen při úvaze o trestu jako přitěžující okolnost v zákoně neuvedená. Vydání menšího počtu lidí než sedm v nebezpečí smrti obecně nebezpečným jednáním, rovněž v uvedeném specifickém úmyslu, by nemohlo naplnit ani skutkovou podstatu trestného činu úmyslného obecného ohrožení podle § 179 odst. 1 tr. zák., neboť i zde platí limit daný výše citovaným judikátem, tzn. ohrožení nejméně sedmi osob.⁴⁷ Tu by se muselo hledat řešení v rámci hlavy VII. zvláštní části trestního zákona o

⁴⁵Kratochvíl, V. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. 3. přepracované a doplněné vyd. Brno: MU v Brně, 2002, s. 166.

⁴⁶Slovenská trestněprávní teorie zařazuje pod hromadný trestný čin nejen případy opírající se o větší počet dílčích útoků, nýbrž i soustavnost a větší rozsah spáchání (Ivor, J. a kol.: Trestné právo hmotné. Všeobecná část. Bratislava: IURA EDITION, 2006, s. 93.)

⁴⁷Šámal, P. - Púry, F. - Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 1071.

trestných činech proti životu a zdraví, ve spojení s obecnými instituty přípravy či pokusu.

Povahu *trvajícího*⁴⁸ trestného činu teroristického útoku vykazují též některé alternativy jeho objektivní stránky, tj. jednání; to lze např. tvrdit o ustanovení písm. e) odst. 1 § 95 (...vykonává kontrolu), jakož i o písm. f) (...přechovává, dováží, přepravuje, vyváží... dodává). Vycházím tu z gramatického výkladu, podle něhož nedokonavý způsob zvolený českým zákonodárcem⁴⁹ typicky signalizuje trvalost ve smyslu definice trvajícího deliktu. Také např. ze srovnání s § 187 odst. 1 tr. zák. lze onu trvalost dovodit; citované ustanovení hovoří o tom, že pachatel „...doveze, vyveze“, což označuje takto páchaný trestný čin jako jednorázový, to na rozdíl od jiných forem jednání zde uvedených (...přechovává). Nejen gramatický výklad vede k tomuto závěru, nýbrž i výklad historický, opírající se právě o předmětné rámcové rozhodnutí a jeho cíle. Kriminalizovat je proto třeba nejen případy jednorázového spáchání teroristického útoku, nýbrž i některé jeho trvající formy, které lépe vystihují jejich povahu (společenskou nebezpečnost) jako složek terorismu.

Nová skutková podstata nabízí též materii k úvahám na téma *trestné součinnosti*, jež by vystačilo na samostatné pojednání. Na tomto místě se proto omezím jen na základní poznámky, s vynecháním toho, co již bylo řečeno shora, ohledně účastenství v užším smyslu ve vztahu k § 95 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. a pachatelství trestného činu ve prospěch zločinného spolčení.

Z dalších forem trestné součinnosti tak zůstává v podstatě jen spolupachatelství. Vzhledem k tomu, že převážná většina forem páchaní teroristického útoku je spojena se subjektem obecným, neměly by v této souvislosti vznikat problémy. Nicméně jedna otázka se tu přece jenom nabízí (vedle již zmíněného problému odlišení spolupachatelství trestného činu podle § 95 odst. 2 písm. b) tr. zák. od pomoci k němu). A sice jak posuzovat společné organizátorství, návod či pomoc ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. (§

⁴⁸Kratochvíl, V. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. 3. přepracované a doplněné vyd. Brno: MU v Brně, 2002, s. 166.

⁴⁹Nic takového ovšem nelze dovodit z anglické verze tohoto rámcového rozhodnutí (viz čl. 1 odst. 1 písm. f) EUR-Lex-32002F0475.

10 odst. 1 písm. a), b), c) tr. zák.) k trestnému činu podle § 95 odst. 2 písm. b) tr. zák. (podpora...), to na straně jedné, a jak hodnotit společně spáchanou podporu, opět ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák., páchanou v intencích § 95 odst. 2 písm. b) tr. zák., to na straně druhé?

Podle mého názoru by v prvním případě mělo jít jen o účastenství v užším smyslu ve formě organizátorství, návodu nebo pomoci (§ 10 odst. 1 písm. a), b), c) tr. zák.), došlo-li alespoň k pokusu o podporu jako formy teroristického útoku, aniž by se tu dovozovalo ještě spolupachatelství té či oné formy účastenství.⁵⁰ Skutečnost, že účastníci jednali navíc společně ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák., posuzovaná v kontextu s tím, co je tu (primárně) hlavním trestným činem, a tím tu je teroristický útok podle § 95 odst. 2 písm. b) tr. zák., nikoliv samotné účastenství na něm, mne právě vedla k uvedenému závěru.

V případě druhém naproti tomu bude nepochybně ve hře spolupachatelství teroristického útoku podle § 9 odst. 2 k § 95 odst. 2 písm. b) tr. zák., neboť tu jde o podporu (pomoc) jako hlavní trestný čin, spáchanou společným jednáním.

Samostatné pozornosti zasluhuje též vztah skutkových podstat trestného činu teroristického útoku podle § 95 a teroru podle § 93 tr. zák., zejm. z hlediska jejich *souběhu jednočinného*.

Komentářová i časopisecká literatura k tomu uvádí, že „...se zpravidla uplatní jednočinný souběh těchto skutkových podstat, zejména pokud pachatel teroristickým útokem směřujícím i proti životu člověka vedle ústavního zřízení úmyslně zasáhne také jiné chráněné zájmy uvedené v § 95, např. obranyschopnost republiky, základní politickou, hospodářskou nebo sociální strukturu republiky ...“⁵¹ Pod takovýto souběh by měl spadat kupř. případ, kdy se pachatel v uvedeném úmyslu, zahrnujícím vyjmenované objekty ochrany, zmocní plně obsazeného letadla a zároveň tím ohrožuje

⁵⁰Kratochvíl, V. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. 3. přepracované a doplněné vyd. Brno: MU v Brně, 2002, s. 304; zde se připomíná tento problém v kontextu „účastnických“ forem přípravy, což obdobně platí i o spolupachatelství organizátorství, návodu či pomoci jako forem účastenství *stricto sensu*.

⁵¹Šámal, P. - Púry, F. - Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 735. Šámal, P.: Nad tzv. euronovelou TrZ provedenou zákonem č. 537/2004 Sb. Právní zpravodaj, 2004, č. 11, s. 12.

život pasažérů s cílem způsobit jejich smrt. Takto popsany skutek teroristy je ovšem dostatečně a přiměřeně právně kvalifikován jen podle § 95 odst. 1 písm. a), e) tr. zák. Uznávat zde jednočinný souběh ještě s předčasně dokonaným terorem ve stadiu pokusu podle § 93 tr. zák. by bylo právě v rozsahu této skutkové podstaty, která se tu zcela kryje s § 95 odst. 1 písm. a), e) tr. zák., nadbytečné. Přesněji řečeno nepřípustné. Takovémuto jednočinnému souběhu, jak mám za to, brání subsidiární povaha teroru podle § 93 tr. zák. ve vztahu k teroristickému útoku podle § 95 tr. zák., kterýžto vztah ale citovaný komentář vidí jako vztah speciality, což rovněž nepovažuji za správné. Za pravdu je proto třeba dát v tomto ohledu literatuře učebnicové.⁵² Pokud by pachatel za uvedených okolností smrt již způsobil, potom stačí jeho čin kvalifikovat podle § 95 odst. 1 písm. a), e), odst. 3 písm. b) tr. zák., bez potřeby jednočinného souběhu s § 93 tr. zák. ve formě dokonaného úmyslného usmrcení.

Pro připuštění, či vyloučení jednočinných souběhů teroristického útoku s jinými trestnými činy, z důvodů teoretických notorií, je namístě zkoumat ještě vztah některých ustanovení § 95 odst. 1 písm. a) až g) tr. zák. k jiným odpovídajícím ustanovením zvláštní části.

Z tohoto hlediska proto jen výčtem připomínám např. písm. b) (zmocní se rukojmí nebo provede únos) a ust. § 234a (braní rukojmí), dále písm. c) (zničí nebo poškodí...) a ust. § 96 (záškodnictví), písm. e) (zmocní se letadla...) a ust. § 180a, 180c (ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku... zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny), písm. f) (nedovoleně vyrobí... výbušninu, ...provádí nedovolený výzkum ...jaderné zbraně) a ust. § 185, § 185a, popř. § 186 (nedovolené ozbrojování, vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků, nedovolená výroba a držení radioaktivního materiálu...) a písm. g) (vydá lidi v nebezpečí smrti... obecné nebezpečí zvýší...) a § 179 (obecné ohrožení) a násl. tr. zák. Všechny vyjmenované trestné činy jsou ve vztahu k teroristickému útoku v poměru subsidiarity, popř.

⁵²Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 1. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 451.

obecnosti, z kterýchžto důvodů bude jejich ideální konkurence s teroristickým útokem vyloučena, neboť jejich povaze odpovídá primární či speciální charakter teroristického útoku. Uvedené trestné činy se proto uplatní jen, nebudou-li naplněny potřebné znaky skutkové podstaty uvedené v § 95 odst. 1 tr. zák.

V kontextu s výše uvedenými výklady o konkurenci bude i poslední poznámka k tomuto bodu, a sice ke vztahu ustanovení § 93 a § 95 vůči skutkové podstatě trestného činu *vlastizrady* podle § 91 tr. zák.

Naposledy citované ustanovení obsahuje *složenou* skutkovou podstatu trestného činu, tj. takovou, která se skládá ze znaků dvou či více skutkových podstat jiných. Skladebnými prvky vlastizrady v tomto smyslu jsou mimo jiné právě skutkové podstaty trestných činů „teroru“ a „teroristického útoku“. Specifikum, které činí např. z teroristického útoku trestný čin vlastizrady, je povaha subjektu a určitá charakteristika objektivní stránky. Pachatelem vlastizrady může být z povahy věci jen *občan ČR*. Své vlastizrádné jednání, jinak odpovídající parametrům např. § 95 tr. zák., pak musí spáchat *ve spojení s cizí mocí nebo s cizím činitelem*. Vlastizrada je proto speciálním případem uvedených teroristických činů podle § 93 a § 95 tr. zák., tudíž jejich konkurence ideální je pro poměr speciality rovněž vyloučena.

Požadavku čl. 5 rámcového rozhodnutí, aby členské státy přijaly k postihu teroristických útoků efektivní, přiměřené a odstrašující sankce, myslím, že celkem odpovídají trestní sazby za základní skutkové podstaty teroristického útoku: odnětí svobody na pět až patnáct let, popř. vedle tohoto trestu též propadnutí majetku, jakož i za kvalifikované jejich případy: odnětí svobody na deset až patnáct let, popř. vedle tohoto trestu propadnutí majetku nebo výjimečný trest. Totéž platí i o sankcích za teroristický útok spáchaný za podmínek § 163a odst. 2, 3 tr. zák.

- **Terorismus a organizovaný zločin; skutkové podstaty jiných trestných činů s teroristickým „podtextem“ v českém trestním zákoně**

Skupinová forma národního, a zejména mezinárodního terorismu implikuje na první pohled nutnost její nezbytné organizační struktury, tudíž i její případnou provázanost s „organizovaným zločinem“, zejména mezinárodním. Výše citované rámcové rozhodnutí Rady EU č. 2002/475/SVV/JHA ve svém čl. 2, v bodu 1. ovšem definuje autonomně pojem *teroristické skupiny* takto:

„Pro účely tohoto rámcového rozhodnutí se teroristickou skupinou rozumí: strukturovaná skupina o více než dvou osobách, ustavená na určité období a jednající při páchání konkrétních teroristických činů. Strukturovanou skupinou se chápe skupina, jež není vytvořena náhodně za účelem přímého páchání (teroristických) činů a která nevyžaduje formální vymezení rolí jejích členů, ani trvající jejich členství ve skupině nebo vytvořenou strukturu.“⁵³

Ve srovnání s definičními charakteristikami (mezinárodního) organizovaného zločinu⁵⁴ vykazují sice obě formy závažné kriminality některé styčné body (skupina subjektů...), zároveň však i zásadní rozdíly (vytváření zisku...). Proto nelze mezi ně klást jednoduše rovnítko. Na druhé straně, právě pro ony styčné momenty, tu existuje nezanedbatelná souvislost terorismu a organizovaného zločinu, souvislost, která míru jejich nebezpečnosti nepochybně výrazně zvyšuje. I když konkrétně např. *Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu* a ji doplňující protokoly z r. 2000 problematiku terorismu nezahrnuje,⁵⁵ věcné vazby mezi organizovaným zločinem (mezinárodním) a mezinárodním terorismem nejde přehlédnout.⁵⁶

⁵³ Article 2 Offences relating to a terrorist group: For the purposes of this Framework Decision, "terrorist group" shall mean: a structured group of more than two persons, established over a period of time and acting in concert to commit terrorist offences. "Structured group" shall mean a group that is not randomly formed for the immediate commission of an offence and that does not need to have formally defined roles for its members, continuity of its membership or a developed structure. Eur-Lex-32002F0475-EN. Srov. též odkaz č. 23.

⁵⁴ Viz např. Scheinost, M.: Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality. *Kriminalistika*, 2004, č. 4, s. 258 a násl., s. 266 a násl.; Karabec, Z.: Mezinárodní aspekty boje proti organizovanému zločinu. *Kriminalistika*, 2004, č. 1, s. 7 a násl.

⁵⁵ Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 89. Viz též Pikna, B.: Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu). Praha: Linde, 2002, s. 182-183.

⁵⁶ Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 89. Viz též Pikna, B.: Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu), Praha: Linde, 2002, s. 182-183. Také důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku ČR z roku 2003 na straně

Podobně je tomu i na úrovni národní, kdy např. český zákonodárce propojuje trestnost teroristických činů podle § 93 a § 95 tr. zák. s organizovaným zločinem prostřednictvím již zmíněného institutu „pachatelství trestného činu ve prospěch zločinného spolčení“ (§ 43, § 88 odst. 2, § 89 odst. 17, § 95 odst. 3 písm. a) tr. zák.) a cestou samostatných kvalifikovaných skutkových podstat trestných činů „účasti na zločinném spolčení“ (§ 163a odst. 2, 3 tr. zák.), spáchaných ve spojení s terorem (§ 93 tr. zák.) a s teroristickým útokem (§ 95 tr. zák.).⁵⁷

Trestněprávní instrumentárium českého trestního zákona na ochranu před terorismem se nevyčerpává jen výše rozebranými dvěma ustanoveními o trestných činech teroru a teroristického útoku podle § 93 a § 95 tr. zák. Jeho zvláštní část, jak již naznačeno, tuto nabídku rozšiřuje „napříč“ dalšími hlavami, tedy nejen v rámci hlavy první.⁵⁸ Upozornit je ovšem potřeba na to, že ostatní skutkové podstaty nejsou přímo určeny k postihu terorismu, nýbrž plní v tomto směru jen funkci *podpůrnou*. Tam, kde se neuplatní pro nedostatek naplnění všech znaků „teroristických skutkových podstat“ ustanovení § 93 nebo § 95 tr. zák., přicházejí na pomoc již shora vyjmenované některé podpůrné skutkové podstaty jiných trestných činů. Dá se říci, že právě tyto „hlídají“ jakési „předpolí“ vlastního terorismu a tím přispívají k účinnosti samotného protiteroristického trestněprávního instrumentária české právní úpravy.⁵⁹

- Trestněprocesní exkurs: Evropský zatýkácí rozkaz a nález ÚS ČR č. 434/2006 Sb. z. a problematika terorismu

Zákonem č. 539/2004 Sb. provedená implementace *rámcového rozhodnutí Rady EU č. 2002/584/JHA z 13. 6. 2002, o evropském*

76 na tuto propojenost upozorňuje.

⁵⁷Fenyk, J.: Trestněprávní legislativa postihu terorismu a jeho financování v České republice. Státní zastupitelství, 2005, č. 12, s. 4.

⁵⁸Trestné činy proti republice, cizímu státu nebo mezinárodní organizaci (§ 91 - § 115 tr. zák.)

⁵⁹Podrobně k různým výčtům těchto dalších ustanovení trestního zákona srov. např. Pikna, B.: Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu) Praha: Linde, 2002, s. 235 a násl.; Šturma, P. - Nováková, J. - Bílková, V.: Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 133, 134. Fenyk, J.: Trestněprávní legislativa postihu terorismu a jeho financování v České republice. Státní zastupitelství, 2005, č. 12, s. 3.

zatykáacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy byla svého času „ohrožena“ návrhem skupiny poslanců a senátorů Parlamentu ČR na zrušení § 21 odst. 2 tr. zák. a na zrušení § 403 odst. 2, § 411 odst. 6 písm. e), § 411 odst. 7 a § 412 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále i „tr. ř.“). Důvodem návrhu měl být rozpor napadených zákonných ustanovení s čl. 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod č. 2/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále i „Listina“), podle něhož občan ČR nesmí být nucen k opuštění své vlasti.

Souvislost citovaného nálezu s problematikou terorismu zřetelně plyne z ustanovení § 412 odst. 2 tr. ř., kde se objevuje v jeho písmeni b) terorismus jakožto jednání, pro které lze žádat ČR o předání pachatele do jiného členského státu EU, tedy i českého občana; viz čl. 2 odst. 2 citovaného rámcového rozhodnutí. Je zřejmé, že by se v případě uplatnění „evropského zatykače“ jednalo z hlediska českého trestního zákona především o trestné činy teroru podle § 93 nebo teroristického útoku podle § 95. Důsledně vzato, i kdyby zmíněná zákonná ustanovení neexistovala, nic by to na věci neměnilo, neboť právě u jednání vyjmenovaných v § 412 odst. 2 tr. ř. český soud ani nezjišťuje jejich trestnost podle vnitrostátního práva (výjimka ze zásady oboustranné trestnosti).

Plénium Ústavního soudu svým většinovým nálezem předmětný návrh zamítlo.⁶⁰ V opačném případě hrozilo, že občan ČR nebo osoba s trvalým pobytem v ČR, coby pachatelé teroristického činu spadajícího pod citované rámcové rozhodnutí a povinnou jeho implementaci, by nemohli být vyžadujícímu státu z ČR předáni, a to ani za podmínek jejich kvalifikovaného souhlasu, jak o něm hovoří trestní řád v § 411 odst. 6 písm. e), odst. 7. Podléhali by tedy postihu jen podle vnitrostátního trestního práva ČR, resp. pod

⁶⁰Mimo jiné také z těchto důvodů: „...(srov. § 411 odst. 7 tr. ř.). Časově omezené předání občana k trestnímu řízení probíhajícímu v jiném členském státě EU, podmíněné jeho následným opětovným předáním do vlasti, tedy není a nemůže být nucením k opuštění vlasti ve smyslu čl. 14 odst. 4 Listiny. Obdobně lze upozornit na úpravu, podle níž občan ČR... bude předán k výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného léčení nebo ochranné výchovy do jiného členského státu Unie jen se svým souhlasem (§ 411 odst. 6 písm. e) tr. ř.). Z toho plyne, že bez svého souhlasu nebude do zahraničí k výkonu trestu odnětí svobody nikdo předán.“ Sbíрка zákonů č. 434/2006, s. 5998-5999.

standardní extradiční režim, což by mohlo v některých případech účinný postup proti terorismu komplikovat, ne-li znemožnit, o poškození či ztrátě renomé ČR jako seriózního člena EU nemluvě.

IV. Budoucí trestněprávní úprava v ČR

- Osnova trestního zákoníku ČR - 2006

Aktuální návrh nového trestního zákoníku ČR zatím přijat nebyl. Dveře Poslanecké sněmovny mu totiž dne 21. 3. 2006 zůstaly z důvodů opravdu „zásadních“ přibouchnuty.⁶¹ Nicméně, vzdor tomu nemůže zůstat uvedený návrh stranou, chceme-li alespoň v základních rysech přiblížit pohled na problém terorismu v ČR *de lege ferenda*.

Situace je v tomto směru poněkud zvláštní a zároveň jednoduchá proto, že úpravu budoucí vlastně předběhla úprava platná a účinná již od 22. 10. 2004 (viz cit. zák. č. 537/2004 Sb.). To, co bylo tedy řečeno o skutkové podstatě trestného činu *teroru* podle § 93, a zejména *teroristického útoku* podle § 95 tr. zák., platí ve své podstatě i o návrhu trestního zákoníku a jeho ustanoveních § 284 a § 285.⁶² Upozornit lze jen pro zajímavost na některé odchylky od platné právní úpravy, které však nemají tak zásadní povahu.

Prvá spočívá v tom, že teroristický útok je předsunut v textu návrhu před teror. Tím se má patrně vyjádřit vyšší míra závažnosti tohoto typu teroristického činu. Tomu ovšem neodpovídají sankce, tzn. trestní sazby za teror a teroristický útok. Z jejich srovnání vychází naopak jako přísněji trestný teror.⁶³ Z tohoto pohledu je pořadí zmíněných skutkových podstat uvedených v platném trestním

⁶¹ Sněmovní tisk č. 744/4, v březnu 2006 projednávaný Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR, dále „návrh“. Více k tomu Kratochvíl, V.: Česká reforma trestního práva hmotného na rozcestí, bilance a perspektivy. Sborník z odborného semináře konaného dne 15. června 2006 na Fakultě právnické ZČU v Plzni (v tisku).

⁶² Senát, páté funkční období 2004 – 2006, Senátní tisk č. 219.

⁶³ Trestní sazby návrhu v § 284 odst. 1, 2, 3 (teroristický útok) činí 5–15 let odnětí svobody, popř. i propadnutí majetku, resp. 12–20 let odnětí svobody, popř. propadnutí majetku nebo výjimečný trest. Kdežto sazba trestu v § 285 odst. 1 (teror) činí 15–20 let odnětí svobody, popř. propadnutí majetku nebo výjimečný trest.

zákoně výstižnější, neboť přísněji trestný teror⁶⁴ klade před mírněji trestný teroristický útok.⁶⁵

Další odchylnost se týká rozsahu okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Zatímco platný trestní zákon ve svém ustanovení § 95 odst. 3 písm. d) spojuje vyšší trestnost teroristického útoku se způsobením značných potíží ve výrobě zboží základní potřeby nebo při zásobování takovým zbožím, návrh tuto okolnost v odstavci 3 § 284 neobsahuje. Přitom dřívější verze návrhu, např. již z roku 2003, s touto okolností rovněž počítala. Pokud tedy nejde o jednoduché pochybení (výpadek textu), věcný důvod této změny se mi dohledat nepodařilo; nelze vyloučit, že to mohl být důsledek zákonodárné iniciativy v plénu té či oné komory Parlamentu.

Určitá difference se dotýká teroru, v jehož skutkové podstatě návrh vypustil alternativní pokus, vedle dokonaného usmrcení. Podle již citované důvodové zprávy (odkaz č. 56, str. 77): „Na rozdíl od platné úpravy, (návrh) již nepovyšuje pokus na úroveň dokonaného trestného činu, neboť pro to není s ohledem na ustanovení § 21 odst. 1, 2 (návrhu) žádný důvod.“ Argumentace je to poněkud zvláštní. Jde totiž o to, že ustanovení § 21 odst. 1, 2 návrhu je, kromě materiálního znaku, jenž v tomto kontextu nehraje roli, zcela identické s platným ustanovením § 8 odst. 1, 2 tr. zák. o pokusu, a přesto skutková podstata teroru v § 93 pokus jako alternativu usmrcení připouští.

Také návrh propojuje teroristické trestné činy (teror a teroristický útok) s organizovaným zločinem, srovnatelně s platnou úpravou. Nicméně, jistá difference tu je v terminologii, nikoliv v pojmech. Ta spočívá v odlišení „zločinného spolčení“ de lege lata od „skupiny organizovaného zločinu“ de lege ferenda. Obsahově se však jedná o totéž.⁶⁶ Literatura navíc kriticky pohlíží i na tento nový termín, který neodpovídá autentickému anglickému znění použitému v čl. 2 písm. a) Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, s nímž by měl návrh harmonizovat platnou

⁶⁴Trestní sazba v § 93 tr. zák. činí 12–15 let odnětí svobody nebo výjimečný trest.

⁶⁵Trestní sazby v § 95 odst. 1, 2, 3 činí 5–15 let odnětí svobody, popř. i propadnutí majetku, resp. 10–15 let odnětí svobody, popř. propadnutí majetku nebo výjimečný trest.

⁶⁶Srov. § 89 odst. 17 tr. zák. a § 411 návrhu.

trestněprávní úpravu. Tato úmluva pracuje s výrazem „organized criminal group“ - „organizovaná zločinecká skupina“.⁶⁷

V. Namísto závěru

Prevence i represe terorismu prostředky trestního práva je nutně determinovaná a modifikovaná podstatou a formami terorismu jako takového, zejména mezinárodního. Tomu odpovídají jak přístupy mezinárodního práva veřejného, tak evropského práva, jež zanechávají svoji „stopu“ i v právu vnitrostátním (národním). Jejich organické propojení je totiž *conditio sine qua non* jakýchkoliv nadějí a představ o účinném postupu proti teroristickým aktivitám. Lze si proto jenom přát, aby ani v tomto směru nedocházelo k něčemu, co v souvislosti s bojem proti mezinárodnímu organizovanému zločinu nazvala AIDP „fragmentací přístupu“, to znamená stavem, kdy „...jednotlivá opatření jsou roztroušena v různých dokumentech, nebo naopak v řadě mezinárodních úmluv (a dodejme i aktů sekundárního unijního práva) se opakují stejná doporučení, opatření i závazky.“⁶⁸ V důsledku toho je mnohdy obtížné se v tomto bohatém instrumentáriu vůbec orientovat, natož je efektivně používat. Přemíra právní regulace i na tomto poli může být kontraproduktivní, přitom právě takovýto její efekt si lze při potírání mezinárodního terorismu přát co nejméně, ne-li vůbec.

Kratochvíl, V.

Terorismus v platném a budoucím trestním právu České republiky **SOUHRN**

Tento diskusní příspěvek se zabývá problémem boje proti terorismu z pohledu českého trestního práva, a to jak *de lege lata*, tak *de lege ferenda*.

V příspěvku jsou nejprve vysvětleny hlavní pojmy, jako například *terorismus*, *teror*, *teroristický útok*, *teroristická skupina*, a to včetně jejich různých forem - tedy *mezinárodní*,

⁶⁷Karabec, Z.: Mezinárodní aspekty boje proti organizovanému zločinu. Kriminalistika, 2004, č. 1, s. 9.

⁶⁸Karabec, Z.: Mezinárodní aspekty boje proti organizovanému zločinu. Kriminalistika, 2004, č. 1, s. 17.

národní, individuální a skupinový terorismus, terorismus jakožto takzvaný jiný mezinárodní (běžný) zločin.

Další část popisuje právní úpravy zločineckého zázemí terorismu [jsou to skupiny zločineckého teroru a teroristických útoků]. Druhý případ je důsledkem uplatnění Rámcového rozhodnutí Rady ze 13. června roku 2002 o boji proti terorismu. V této souvislosti je poskytnuto krátké srovnání se slovenskou trestní legislativou zaměřenou proti terorismu.

Samostatná část tohoto příspěvku je věnována novým českým právním předpisům proti terorismu, které jsou prakticky stejné jako v současně platném trestním zákoníku.

Závěry tohoto příspěvku varují před nebezpečím takzvaného „fragmentárního přístupu“ v různých zákonech, jenž může vést k neefektivnímu boji proti terorismu.

Kratochvíl, V.

Terorism as amended and impending Criminal Law in Czech Republic

SUMMARY

This contribution to the discussion refers to the problem of fighting terrorism from the point of view of the Czech criminal law, both *de lege lata*, and *de lege ferenda*.

First of all, it explains the main concepts, such as for example *terrorism, terror, terror-attack, terrorist group*. Including their forms, meaning *international, national, individual* and *group terrorism, terrorism* like so-called *other international (conventional) crime*.

The next part describes legal regulations of the criminal recourse on terrorism [they are bodies of the crimes *terror* and *terror-attack*]. The second case is the result of implementation of the Council Framework Decision of 13 June 2002 on fighting terrorism. In this context, a short comparative analysis is given with the Slovak criminal legislation against terrorism.

A separate part of this contribution deals with a new Czech law regulations against terrorism, which is basically the same as in the valid penal code.

The conclusions of this contribution warn about the danger of a so-called „fragmentary approach“, in the different kinds of law, which can result in inefficient fight against terrorism.

Kratochvíl, V.

Terrorismus in gültiger Fassung und komend Criminal Justice

Tschechische Republik

ZUSAMMENFASSUNG

Dieser Diskussionsbeitrag befasst sich mit der Problematik der Bekämpfung des Terrorismus vom Gesichtspunkt des tschechischen Strafrechtes, und das sowohl *de lege lata*, als auch *de lege ferenda*.

Im Beitrag werden zuerst Hauptbegriffe, wie zum Beispiel Terrorismus, Terror, terroristischer Angriff, terroristische Gruppe, und das einschließlich deren verschiedener Formen – also internationaler, nationaler, individueller und Gruppenterrorismus, Terrorismus als so genanntes *anderes internationales (gewöhnliches) Verbrechen* erläutert.

Der nächste Teil beschreibt die rechtliche Regelung des kriminellen Umfelds des Terrorismus [es handelt sich um Gruppen des kriminellen Terrors und Terrorangriffe]. Der zweite Fall ist eine Folge der Durchsetzung des Rahmenbeschlusses des Rates vom 13. Juni 2002 über die Bekämpfung des Terrorismus. In diesem Zusammenhang wird ein kurzer Vergleich mit der slowakischen gegen den Terrorismus gerichteten Strafgesetzgebung geboten.

Ein eigenständiger Teil des Beitrags ist den neuen tschechischen Rechtsvorschriften gegen Terrorismus gewidmet, die praktisch dieselben sind wie im gegenwärtig gültigen Strafgesetzbuch.

Die Schlussfolgerungen des Beitrags warnen vor der Gefahr des so genannten „fragmentarischen Herangehens“ in verschiedenen Gesetzen, was zum uneffektiven Kampf gegen den Terrorismus führen kann.

